

Nr 405

Av herr Lundberg, *angående samhällets förvärv av mark för fritids- och naturvårdsändamål.*

Lantbruksnämndernas inköp och försäljning av mark har i dag en begränsad uppgift. Med medel ur jordfonden äger lantbruksnämnden rätt att förvärva mark i primärt syfte för att tillgodose jord- och skogsbrukets rationalisering. Denna inköpsverksamhet har sedan jordfonden under senare år erhållit avsevärda förstärkningar kraftigt ökat och på ett avgörande sätt påverkat takten i strukturrationaliseringen. Inköpsobjekten är regelmässigt sådana fastigheter som icke är bärkraftiga eller har förutsättningar att kunna bli det. Inköpen initieras dels genom att ägaren genom hembud bjuder ut sin fastighet, dels genom att lantbruksnämnden avslagit ansökan om förvärvstillstånd och blivit skyldig till inlösen.

I takt med inköp sker successivt en försäljning av den förvärvade rationaliseringsmarken, varvid jord- och skogsbrukets rationalisering blir avgörande för till vilken och på vad sätt markinnehavet avyttras. Från denna grundprincip kan vissa avsteg göras, t. ex. då det gäller byggnader med tomt som icke behövs för jordbruket. I så fall säljs detta nedlagda brukningscentrum i öppna marknaden vanligtvis för fritidsändamål. I viss mindre utsträckning kan det förekomma att enstaka mindre exploateringsområden, som saknar betydelse för jordbruket, försäljs till enskild person eller erbjuds kommunen.

Med tanke på den omgruppering som sker i samhället och att de som för ca 100 år sedan sysslade med jord- och skogsbruk utgjorde ca 80 procent av befolkningen för att nu vara nere i 12 procent och om några år kanske ligger under 10 procent etc. har tanken framförts om inte lantbruksnämnderna med sitt markinnehav och genom sina markförvärv skulle kunna medverka till att lösa även andra från allmän synpunkt angelägna uppgifter än jord- och skogsbrukets.

En kommun behöver mark för bostadsändamål i anslutning till befintlig tätort. Marken ägs av bolag, som kräver kompensation för att avstå sin mark till kommunen. Lantbruksnämnden kan genom sin markreserv tillgodose bolagets kompensationskrav, och borde här få träda till. I en större fritidsbygd finns stränder med goda förutsättningar för att anlägga fritidsanläggningar samt behov av strövmark. Om marken ägs av ett bolag, borde lantbruksnämnden medverka till att lösa ut bolaget genom att anskaffa eller erbjuda vederlagsmark inom andra områden. En jordbruksfastighet med områden väsentliga att skydda med hänsyn till naturvård

och friluftsliv är till salu. Fastigheten saknar intresse från rationaliseringssynpunkt. Lantbruksnämnden borde ändå ges möjlighet att förvärva fastigheten och därmed säkerställa en önskvärd markanvändning. Även om en mindre jordbruksfastighet med betydande naturvårdsvärden men utan intresse för jordbrukets rationalisering har försålts till enskild person skall även i detta fall lantbruksnämnden givas rätt till att avslå förvärv.

Med hänsyn till att de senare frågeställningarna har betydande allmänt intresse som måste bevakas — eventuellt för att hindra senare och dyrbarare och omständliga åtgärder — och denna bevakning kan ske utan tvångsåtgärder i samband med fastighetsförsäljning eller markbyten bör lantbruksnämndernas befogenheter och arbetsfält betydligt vidgas, dels när det gäller dispositionen av jordfonden, dels vid prövningen av jordförvärv. Detta kräver överväganden angående jordfonden och ändring av jordförvärvslagen. Det är nödvändigt att lantbruksnämndernas arbetsfält förändras och att samhällsintressena beaktas i dess helhet och inte endast är knutna till jord- och skogsbrukets rationalisering. Det gäller för lantbruksnämnderna att dess markinnehav och förvärv av mark även måste omfatta mark lämplig till bostads- och fritidsändamål. Det bör i första hand beredas tillfälle för kommunerna att förvärva fritids- och annan för samhället betydelsefull mark genom lantbruksnämnderna, som har kompetent personal till förfogande för värdering och planering av mark, förvärv som tar hänsyn till de aktiva jordbrukarnas problem, och har jordfonden till förfogande vid köp.

Med hänvisning till det anförda och den aktuella situationen på fritids- och bostadsområdet får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta,

att hos Kungl. Maj:t anhålla om förslag till en sådan ändring i lantbruksnämndernas arbetsuppgifter och jordförvärvslagen, att jordförvärv jämväl skall ske till samhälleliga fritids- och naturvårdsintressen samt andra markbehov, och

att jordfondens medel, förutom till förvärv av mark till jord- och skogsbrukets rationalisering, får användas till förvärv och köp av mark för att tillmötesgå samhällets olika intressen av markområden.

Stockholm den 27 januari 1965

John Lundberg